

ENGLISKI PRVOSTEPENI SUD, Trgovački odsjek
/Queen's Bench Division, Commercial Court/

Presuda od 18.II 1966.

The "Chyebassa"

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost za djela lučkih
slagača - Komercijalna i nautička djelatnost brodarovih ljudi
- Kradja poklopca s otvora na brodu predstavlja komercijalnu
djelatnost brodarovih ljudi - Brodar se ne može osloboditi
odgovornosti za štetu koja je ovom krađom prouzrokovana te-
retu, ni dokazom da je brod prije početka putovanja bio spo-
soban za plovidbu

Tužitelj je predao tuženom brodaru na prijevoz u Kalkuti sanduke čaja za London i Rotterdam, koji su trebali biti dalje prevezeni u Amsterdam. U toku mjeseca listopada i studenoga 1959. u luci Port Sudan slagači "Red Sea Stevedoring Company, Ltd." prilikom ukrcaja i iskrcaja dijela tereta čaja ukrali su s broda poklopac olujnog ventila na sanitarnoj cijevi koja se spuštala iz kabine upravitelja stroja, pa je zbog toga, jer je teret pokrio iznutra to mjesto, došlo do močenja i oštećenja tereta. Neprijeporno je među strankama da časnici i posada nisu bili krivi za oštećenje tereta.

Tuženi brodar opirao se tužbenom zahtjevu pozivajući se na to da je brod na polasku iz Kalkute bio sposoban za plovidbu, pa da se može osloboditi odgovornosti po čl.IV, br.1 Haških pravila, zatim po čl.IV, br.2 istih Pravila, jer da se radi o upravljanju brodom, i konačno da se radilo o jednoj opasnosti mora, kao i da slagači nisu radili za njega kad su ukrali poklopac.

Sudac McNair prihvatio je tužiteljevo stajalište koji se pozivao na njegovu presudu u slučaju "International Packers London, Ltd. v. Ocean Steam Ship Company, Ltd."/1955/ u kojoj je sudac smatrao da brodar ne može izbjeći svoju odgovornost upotrebom nezavisnog nadzornika. Tužiteljevo izlaganje, da je brodar odgovoran za čine svih osoba kojima se služi u svrhu ispunjenja svojih obveza radi putovanja, smatra sudac ispravnim. Za ovaj slučaj neodlučno je pozivanje tuženog brodara na to da je ispunio obvezu osposobljenja broda za plovidbu na početku putovanja. Isto tako sudac smatra da se ne radi o nemarnosti u upravljanju brodom, jer se očito radi o djelovanju koje je u vezi s upravljanjem tereta. Pozivom na literaturu /Scrutton on Charterparties 17.izd., str.237 i Marshall on Marine Insurance, 4.izd./1861/, str.411/ kao i na presudu Sir Roberta Phillimore-a u "The Chasca"/1875/ konstatira sudac da je dođuše "prima facie" prodor morske vode u skladišta broda pomorska opasnost, ali kad je uzrok tom prodoru vode doložno

djelo posade, onda brodar ipak odgovara. Baraterija nije dopustivi prigovor prema Pravilima. U ovom slučaju oštećenje je prouzročeno krađom izvršenom od osobe koju je brodar namjestio u izvršenju svoje obveze da krca i iskrcava teret. Sudac smatra da je neodlučno što se nije radilo o krađi tereta, jer je krađa prouzročila štetu na teretu. Za to da bi se brodar mogao pozvati na sl.q/, st.2, čl.IV Haških pravila mora brodar dokazati da je do štete došlo bez krivnje njegove i njegovih namještenika ili punomoćnika /"servants or agents"/. Nesporno je među strankama da nije bilo nemarnosti brodara i posade, a sudac konstatira da na temelju precedenta "Hourani v. Harrison"/1927/ prema izrekama apel.sudaca Bankesa i Atkina riječ "or" /"ili"/ u sl.q/ treba čitati "and" /"i"/. Sposobnost broda za plovidbu na početku putovanja ne oslobadja brodara odgovornosti za kasniju nesposobnost za plovidbu koja je skrivljena od njegovih ljudi prema pravilima common law-a.

Medjutim glavna sporna tačka o kojoj se raspravljalo bilo je pitanje da li precedent "Hourani v. Harrison /1927/ još stoji nakon presude Apelacionog suda u predmetu "Morris v. C.W.Martin & Sons,Ltd."/1965/. U slučaju "Hourani v. Harrison" radilo se o tome da su slagači u Šangaju doznali da se u donjem skladištu broda nalazi vrijedni teret, pa su nakon završetka svoga rada pošli u krađu i bili su u 03 sata u noći otkriveni od časnika, pobjegli s ukradenim dijelom tereta i uhvaćeni, ali je kod toga bio teret oštećen, pa je sud morao odlučiti o zahtjevu za naknadu štete. Sudac MacKinnon smatrao je da su slagači obuhvaćeni riječima "servants or agents" brodarovi, i stoga je otklonio da primijeni neodgovornost brodara po sl.q/ cit. člana. Apelacioni sud u sastavu Bankes, Atkin i Lawrence LL. JJ., na usta Lorda Justice Bankes rekao je pozivom na "Machu v. London and South-Western Railway Company"/1848/ da bi bilo nemoguće razborito tumačiti zakon ako se ne bi smatrala punomoćnikom /agent/ samoga brodara osoba kojom se brodar služi radi ispunjenja svoje zakonske dužnosti da iskrcava brod. Atkin L.J. je bitno jednako sudio. Sudac McNair konstatira da se od 1928. nadalje smatralo neprijepornim da brodar ne može izbjeći svoju odgovornost za ispunjenje dužnosti brodara iz čl.III, st.2 Haških pravila pozivom na to da su slagači ili njihovi ljudi prouzročili odnosnu štetu.

Presuda Apelacionog suda u "Morris v. C.W.Martin & Sons,Ltd."/1965/ sudila je o odgovornosti poduzeća za čišćenje krzna koje je povjerilo konkretnom namješteniku krzno na čišćenje, a taj ga je ukrao. Apelacioni suci u tom slučaju /Lord Denning M.R., Diplock i Salmon LL.JJ./ u svojoj presudi opširno su obradili ovo pitanje u razvoju judikature, ali sudac McNair ističe da mu se čini da se tuženi poziva na ovu presudu, jer smatra da je važno pitanje što

se slagači in concreto nisu bavili teretom koji je oštećen, ali on upozorava da se u ovom slučaju ne radi o odgovornosti po common law-u, nego o brodarovoj odgovornosti za kradje tereta za koje je judikatura i literatura uvijek smatrala da brodar odgovara. Sudac stoga smatra da presuda u slučaju "Morris" ni u koliko ne umanjuje obavezni značaj presude u slučaju "Hourani v. Harrison", a napose da ga ne sili na to da ispituje da li svaki pojedini slučaj pada u okvir njenih odredaba, prema tome da li je slagač bio ili nije bio zaposlen u vezi baš s konkretnim teretom za koji se traži naknada štete. Dovoljno je da je do štete došlo činom ili propustom slagača koji je bio na brodu zbog angažiranja njegovog poslodavca od brodarove strane radi ispunjenja brodarove obveze iskrcaja odnosno ukrcaja tereta. Stoga je sudac usvojio tužbeni zahtjev.

/LLLR 1966, sv.1, str.450/

E.P.

Odgovornost poslodavca za osobe kojima se u svom poslovanju služi prema engleskim presudama

U gornjoj presudi bitno je bilo jedno od temeljnih pitanja u engleskom obveznom pravu, a to je odgovornost poslodavca za posloprimca. Presude na liniji "Storey v. Ashton"/1869/ i "Cheshire v. Baley"/1905/ iz onoga su vremena kad je trebalo zaštititi poslodavce od odgovornosti za njihove kočijaše, koji su povremeno za svoju zabavu išli s kolima i počinjali nemarnom vožnjom razne štete. U istom pravcu bila je judikatura koja se pozivala na "Barwick v. English Joint Stock Bank"/1867/ u kojem slučaju je sudac Willes izrekao da poslodavac odgovara za svako nepravo koje čovjek kojim se on služi počini u toku službe u njegovu korist, iako nije dokazana izrična zapovjed ili pristanak poslodavca. Presuda u "Lloyd v. Grace, Smith & Co."/1912/ promijenila je to stanje stvari tako što je uzela da su u "ratio decidendi" slučaj "Barwick"sup. suvišne riječi "u njegovu korist" i tako poslodavca učinila odgovornim za sve ono što osoba kojom se on u svom poslovanju služi učini u krugu svoje službe. Kasnije presude su to detaljnije objasnile. Najnovija apelaciona presuda u tom pitanju je ona u tekstu citirana "Morris v. Martin & Sons, Ltd."/1965/, objavljena u LLLR 1965,2, str.63 i d. Ta presuda u votumima trojice apelacionih sudaca daje historijat judikature i nastoji bliže odrediti krug osoba za koje je poslodavac odgovoran. Naime u tom slučaju tužiteljica je tužila krznara ^{radi} pronevjere krzna na vanugovornom temelju za štetu zbog /"conversion"/ civilne pronevjere kod čistača krzna. Čistač je imao ugovor s krznarom - kojemu je tužiteljica povjerila svoje krzno radi čišćenja - s kojim je ugovorio razne klauzule neodgovornosti. Suci su interpretirali te klauzule kao da ne pokrivaju ovaj slučaj, smatrali su

da bi u načelu da su pravilno stilizirane mogle imati taj učinak, budući da je tužiteljica morala znati da će krznar s čistačem sklopiti uobičajeni ugovor s uobičajenim klauzulama, ali svi vežu odgovornost s time što je konkretni kradljivac bio upravo onaj koji je morao raditi upravo s tim krznom. Prema tome kad on to ne bi bio, poslodavac ne bi za njega odgovarao s tog naslova, naime odgovornosti za povjerenu stvar.

Slučaj "Hourani v. Harrison" je međjutim sasvim druge prirode. Radilo se o tome da brodar sam ima dužnost /iz zakona i ugovora/ da vrši ukrcaj i iskrcaj tereta, i da to čini neprekidno u raznim lukama. On osim toga mora čuvati teret. Te svoje dužnosti on ne može drukčije ispuniti nego samo tako da se služi drugim osobama, pa i slugačima. Odatle proizlazi da krađa koju bilo koja od osoba na brodu počini pada na teret brodaru, a da nije potrebno još i dokazivati da je ta osoba bila zadužena i obradom konkretnog tereta. Sudac McNair tako tumači presudu iz 1927, pa se i citati iz votuma s time slažu, a svoje stajalište obrazlaže i time što se ne radi o odgovornosti koja polazi iz common law-a, nego o odgovornosti koja proizlazi od pomorskog prava. Nama je njegova interpretacija vrlo bliska, jer odgovara našem ZOUIPB od 1959, a i tekstu konvencije. Zanimljivo će međjutim biti da li će ona obastati i u višim molbama, jer bi moglo doći do toga da se one povedu za "Morris v. Martin", iako je to manje vjerojatno, jer bi doista bilo vrlo daleko od pomorske stvarnosti.

E.P.

APELACIONI SUD, Montpellier

Presuda od 20.X 1965.

S.A.I.S.A.M.A., Nicoulet i drugi
c/a Cie d'assurances la Foncière

Lučki skladištar - Odgovornost - Viša sila - Skladištarova obavijest špediteru o prispijeću robe - Lučki skladištar odgovara za štetu na robi uskladištenoj na obali, a koja je šteta prouzrokovana nevremenom, ako nevrijeme nema značaja više sile - Nije viša sila vjetar 7-8 Beauforta, ni velika kiša koja ne stvara izvanredne poteškoće - Pod ovim uvjetima pokrivači kupova robe moraju biti tako učvršćeni da ih vjetar ne odnese, a postolje treba da je toliko visoko da voda ne ovlaži robu - Izvještaj lučkog skladištara špediteru da je roba stigla, ne znači da je skladištar predao robu i rizik za štetu prebacio na špeditera

Skladištar je iskrcao iz broda i uskladištio na